

تاریخ تحلیل صدر اسلام

تالیف : رئوف موسوی

www.ketab.ir

سرشناسنامه : موسوی . رثوف - ۱۳۴۶

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تحلیل صدر اسلام / تالیف رثوف موسوی

مشخصات نشر : اردبیل : نگین سبلان ، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری : ۲۴۴ ص

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۰-۳۵-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت-۱ اق. -- سرگذشتنامه

موضوع : محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۱ قبل از هجرت-۱ اق. -- بعثت

موضوع : اسلام -- تاریخ

رده بندی کنگره : BP/۱۴ م/۸۴۷۵-۲ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی : ۹۱۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی : ۲۷۱۷۴۴۷

شناسنامه کتاب

چاپ : چاپخانه بعثت ۶۶۱۸۵۷۶ - ۰۴۵۱

تألیف : رثوف موسوی

تیراژ : ۲۰۰۰

نوبت چاپ : اول-۱۳۹۱

قیمت : ۸۵۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۶۰-۳۵-۲

فهرست مطالب

.....	مقدمه	۵
..... (۱۶-۸)	فصل اول - موقعیت جغرافیایی جزیره العرب	
.....	موقعیت جغرافیایی	۸
.....	تقسیمات جغرافیایی	۹
.....	جلوه های طبیعی	۱۲
.....	منابع طبیعی	۱۵
..... (۳۷-۱۷)	فصل دوم - نژاد، قبایل و مذاهب جزیره العرب	
.....	تاریخ نگاری زندگی پیامبر (ص)	۱۷
.....	نسب پیامبر (ص)	۲۰
.....	قبایل اعراب جاهلی	۲۵
.....	مذاهب اعراب جزیره العرب	۲۸
.....	بت پرستی در میان اعراب	۳۱
.....	زمامداران معاصر پیامبر (ص)	۳۵
..... (۶۸-۳۸)	فصل سوم - فرهنگ و آداب و رسوم اعراب جزیره العرب	
.....	نظام قبیلگی	۳۸
.....	تعصب	۴۰
.....	خانواده	۴۱
.....	روابط غیر خویشاوندی	۴۳
.....	موقعیت زن در میان اعراب جاهلی	۴۶
.....	زننده به گور کردن دختران	۴۸
.....	اخلاق عمومی	۵۱
.....	خرافات اعراب جاهلی	۵۵
.....	علوم در جزیره العرب	۵۹
..... (۱۲۱-۶۹)	فصل چهارم - دوران زندگی پیامبر (ص) از آغاز تا رحلت	
.....	تولد و نامگذاری پیامبر (ص)	۶۹

۷۴	..... دوران کودکی و جوانی
۸۳	..... دوران بعثت
۹۷	..... دوران هجرت
۱۲۰	..... دوران رحلت
(۱۲۲-۱۶۴)	..... فصل پنجم - جنگ ها و پیمان های دوران پیامبر (ص)
۱۲۲	..... جنگ ها
۱۳۸	..... سریه ها
۱۴۴	..... پیمان نامه ها
۱۶۰	..... وفود ها
(۱۶۵-۲۴۱)	..... فصل ششم - یاران و اصحاب پیامبر (ص)
۱۶۵	..... اصحاب پیامبر (ص)
۲۳۰	..... رویدادهای مهم دوران پیامبر (ص)
۲۴۲	..... منابع و مآخذ

مقدمه

قرآن کریم به این سبب که عبرت‌های تاریخ و دانستنی‌های آن، در کیفیت زندگی بشر و در شکل دادن به حیات انسانی او تأثیر بسزائی دارد، به تاریخچه امت‌های صالح و ناصالح و به مجاهدات انبیاء و دیگران و به چند و چون زندگی برخی از طاغوت‌ها و گردنکشان روزگار که با فساد خود و افساد دیگران، کاروان بشری را از پیشرفت و تعالی به معنای جامع و کامل آن باز داشته‌اند، پرداخته است.

مسلمانان هم با الهام از قرآن به قانونمندی تاریخ و تطبیق رفتارهای انسانی و حوادث تاریخی با یک سلسله اصول قطعی، توجه پیدا کرده و نیز با در نظر گرفتن اینکه انبیاء عظام بویژه نبی مکرم اسوه و سرمشق زندگی‌اند.

«لقد کان لکم فی رسول اللہ اسوۃ حسنۃ...» (احزاب ۲۱) از همان روزگاران نخست به ثبت و ضبط سخنان و عملکردهای حضرت محمد(ص) و رخدادهای جامعه مسلمین عنایت مخصوص نشان داده‌اند و حوادث دوران بیست و سه ساله راسلت پیغمبر اکرم اعم از رخدادهای جنگی و برخورد‌های نظامی و موضع‌گیری‌های سیاسی و عملکردهای فرهنگی و تربیتی و غیره که خمیر مایه سیره نبوی و تاریخ اسلام را تشکیل می‌دهد، توسط صحابه و دانشمندان صدر اسلام سینه به سینه نقل و سپس بصورت مجموعه‌های ارزنده، بدست نسل‌های بعدی رسیده است. از طرفی همزمان با فرستادن پیامبران الهی ناقضین قانون نیز بخاطر حفظ منافع شان تلاش‌های زیادی را انجام داده‌اند تا جلو تطبیق قوانین الهی را بگیرند.

بایک نگاه اجمالی به سیره و روش زندگی پیامبر بزرگ اسلام و یاران باوفایش بخوبی متوجه می‌شویم که هم پیامبر و هم تربیت یافته‌گان مکتب اسلام با الهام از دستورات ارزشمند اسلام هم سطح مردم عادی زندگی می‌کردند و هیچگاهی به تجملات روی نیاوردند بلکه همیشه در برابر اشراف و اشراف

زادگان قریش صف آرایی نموده و در برابر شان مبارزه می کردند. از اینرو نه تنها هدایتگر والگو برای مردم آنروز بودند بلکه برای تمامی بشریت در همیشه تاریخ اسوه و نمونه بودند.

مسلمانان باید اسلام را به عنوان مکتب نجات بخش و آزادی خواه بطور دقیق و همه جانبه بشناسند و سپس بر بنیاد شناخت و دانش خود دستورات عبادی و عملی آن را در سراسر زندگی خود جاری ساخته و در راه گسترش این منبع جوشان نور و معرفت تلاش پیگیر نمایند نه آنکه به شناخت سطحی بسنده نموده و به عمق پیام های دل نشینش کاری نداشته باشند.

با بعثت محمدی تحول و حرکتی اساسی در بافت موجود جامعه جاهلی آغاز شد، چرا که خود بعثت بزرگ ترین حادثه در جهان پر حوادث آن عصر بود و از طرفی منحصر بفرد ترین رویداد فرهنگی، عقیدتی، سیاسی، اجتماعی، در سرنوشت بشریت عموماً و اعراب خصوصاً به حساب می آمد. در پی این تحول عظیم تاریخی اسلام بعنوان دین توحید و رسالت کلیه انبیاء در طول تاریخ، در کالبد مسلمین صدر، انگیزه های چندی در نگارش تاریخ اسلام بوجود آمد، درست است که در زمان حیات پیامبر اوراق تاریخ اسلام نگارش نیافته است، اما انگیزه های این کار در زمان حیات خود پیامبر بوجود آمد.

لذا عظمت پیامبر و مجموعه مواضع او بعنوان رهبر الهی برای مسلمانان بسیار قابل توجه است و نباید پنداشت که این تنها عشق به شخص پیامبر باعث اینکار شده، بلکه علاقه و عشق به پیامبر در این کار تاثیر داشت و الا عامل مهم در تدوین تاریخ ضرورت ایدئولوژیکی و حفظ دستاوردها ۲۳ سال تلاش پر بار آخرین پیام آور خداوند بوده است. با توجه به بروز و ظهور عوامل فوق بعنوان انگیزه های اصلی در نگارش تاریخ و با عنایت به اینکه این انگیزه در زمان حیات پیامبر به فعلیت نرسید و به کار گرفته نشد، اما رفتار و کردار و گفتار پیامبر از دید تیزبین مسلمین پوشیده نبود، قدرت ضبط و حفظ مسائل

و حوادث صدر اسلام در اذهان تشنه توحید و حقیقت و عدالت و انسانیت، بسیار قوی بود که قابل تصور و توصیف نیست.

در مجموع لحظه لحظه زندگی خصوصی، اجتماعی، جهادها، عهد و پیمان ها، قرار دادهای سیاسی، اقتصادی، خوراک، پوشاک، شکل و شمایل، گفتار، کردار، سکوت، فریاد، اوقات خلوت و تنهایی، شوخی ها، خنده ها، اشک ها، شوق ها، غم ها و خلاصه تمام ابعاد زندگی پیامبر در اذهان تصویر شده بود و حتی برای ظرافت در این کار روح باریک بین مسلمانان سیمای پیامبر را در قبل از بعثت را ترسیم کرده بودند. اصحاب و تابعین در این صورتگری و هنرمندی تاریخی نقش ویژه و مهمی داشتند، در واقع سال های اولیه بعثت پایه های تاریخ اسلام و سیره پیامبر را ساخته و پرداخته است.

رئوف موسوی - بهار ۱۳۹۱